

ЕФЕКТИВНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ**Юрчик Галина Миколаївна****кандидат економічних наук, доцент****Національний університет водного господарства та природокористування***вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна**E-mail: g.m.urchik@nuwm.edu.ua**ORCID: 0000-0003-1013-6940*

За результатами узагальнення та критичного вивчення наявних наукових надбань виявлено, що переважна їх більшість обмежуються констатацією необхідності підвищення ефективності соціальної політики або визначенням загальних підходів до її оцінювання на основі показників рівня життя. Це обумовило постановку мети даного дослідження, яка полягає в конкретизації сутності та розвитку методологічних засад оцінювання ефективності національної соціальної політики. За результатами дослідження конкретизовано сутність та визначено структурно-логічну модель оцінювання ефективності соціальної політики. Обґрунтовано, що первинним при оцінюванні ефективності соціальної політики повинен бути об'єктивний підхід, в рамках якого кількісними вимірниками можуть бути: 1) результативність (відношення отриманого результату до використаних ресурсів для його досягнення); 2) ступінь досягнення цілей (відповідність результату визначеним цілям). Авторська позиція полягає в тому, що оцінювати ефективність соціальної політики доцільно в розрізі її структурних складових за відповідною системою показників, перелік яких сформований з урахуванням їх здатності максимально змістовно відображати результати реалізації конкретної структурної складової соціальної політики та інформаційної доступності відповідних даних. Новизна даного дослідження полягає в обґрунтуванні порядку оцінювання ефективності національної соціальної політики за критерієм досягнення цілей, які визначені на рівні максимальних/мінімальних значень еталонних показників відповідно для стимуляторів/дестимуляторів за весь період незалежності України. Апробація авторської методики для оцінювання ефективності національної соціальної політики за 2014-2019 рр. засвідчила недосяжність еталонних значень (в середньому на 0,12-0,18). Порівняно низький рівень ефективності в Україні мають такі структурні складові соціальної політики як політика соціального захисту, ринку праці та розподілу і перерозподілу суспільного продукту, що вказує на пріоритетний вектор діяльності Уряду. Запропонована та апробована авторська методика оцінювання ефективності соціальної політики не позбавлена недоліків в частині формування результуючих показників та неврахування вагомості структурних складових (окремих показників) у забезпеченні ефективності соціальної політики. Попри це, вона пропонує конкретний підхід для кількісного виміру ефективності соціальної політики, яку можна вдосконалювати та змінювати залежно від зміни цілей, інформаційної доступності, достатнього обґрунтування вагомості складових соціальної політики.

Ключові слова: соціальна політика, ефективність соціальної політики, політика розподілу та перерозподілу суспільного продукту, демографічна політика, політика ринку праці, політика соціального захисту, соціоекологічна політика, політика розвитку соціальної інфраструктури та надання соціальних послуг.

JEL Classification: H50; I38; J38.**ЭФФЕКТИВНОСТЬ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ****Юрчик Галина Николаевна****кандидат экономических наук, доцент****Национальный университет водного хозяйства и природопользования***ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина**E-mail: g.m.urchik@nuwm.edu.ua**ORCID: 0000-0003-1013-6940*

По результатам обобщения и критического изучения имеющихся научных достижений выявлено, что подавляющее их большинство ограничиваются констатацией необходимости повышения эффективности социальной политики или определением общих подходов к ее оценке

на основе показателей уровня жизни. Это обусловило постановку цели данного исследования, которая заключается в конкретизации сущности и развития методологических основ оценки эффективности национальной социальной политики. По результатам исследования конкретизированы сущность и определена структурно-логическая модель оценки эффективности социальной политики. Обосновано, что первичным при оценке эффективности социальной политики должен быть объективный подход, в рамках которого количественными измерителями могут быть: 1) результативность (отношение полученного результата к использованным ресурсам для его достижения); 2) степень достижения целей (соответствие результата определенным целям). Авторская позиция заключается в том, что оценивать эффективность социальной политики целесообразно в разрезе ее структурных составляющих за соответствующей системой показателей, перечень которых сформирован с учетом их способности максимально содержательно отображать результаты реализации конкретной структурной составляющей социальной политики и информационной доступности соответствующих данных. Новизна данного исследования заключается в обосновании порядка оценки эффективности национальной социальной политики по критерию достижения целей, которые определены на уровне максимальных/минимальных значений эталонных показателей соответственно для стимуляторов/дестимуляторов за весь период независимости Украины. Апробация авторской методики для оценки эффективности национальной социальной политики с 2014-2019 гг. показала недостижимость эталонных значений (в среднем на 0,12-0,18). Сравнительно низкий уровень эффективности в Украине имеют такие структурные составляющие социальной политики как политика социальной защиты, рынка труда, распределения и перераспределения общественного продукта, что указывает на приоритетный вектор деятельности Правительства. Предлагаемая и апробированная авторская методика оценки эффективности социальной политики не лишена недостатков в части формирования результирующих показателей и не учета значимости структурных составляющих (отдельных показателей) в обеспечении эффективности социальной политики. Несмотря на это, она предлагает конкретный подход для количественного измерения эффективности социальной политики, которую можно совершенствовать и изменять в зависимости от изменения целей, информационной доступности, достаточного обоснования значимости составляющих социальной политики.

Ключевые слова: социальная политика, эффективность социальной политики, политика распределения и перераспределения общественного продукта, демографическая политика, политика рынка труда, политика социальной защиты, социоэкологической политика, политика развития социальной инфраструктуры и предоставления социальных услуг.

JEL Classification: H50; I38; J38.

EFFECTIVENESS OF SOCIAL POLICY: THEORETICAL ASPECT AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF ASSESSMENT

Galina Urchik

PhD (Economics), Associate Professor

National University of Water Management and Environmental Engineering

11, Soborna str., Rivne, 33028, Ukraine

E-mail: g.m.urchik@nuwm.edu.ua

ORCID: 0000-0003-1013-6940

According to the results of generalization and critical study of existing scientific achievements, it is found that the vast majority of them are limited to the need to improve the effectiveness of social policy or identify general approaches to its evaluation based on living standards. This led to the goal of this study, which is to specify the essence and development of methodological principles for evaluating the effectiveness of the national social policy. According to the results of the research, the essence is specified and the structural and logical model of evaluation of social policy efficiency is determined. It is substantiated that the primary in assessing the effectiveness of the social policy should be an objective approach, in which quantitative measures can be: 1) effectiveness (the ratio of the result to the resources used to achieve it); 2) the degree of achievement of goals (compliance of the result with certain goals). The author's position is that it is advisable to assess the effectiveness of the SP in terms of its structural components according to the relevant system of indicators, the list of which is formed taking into account their ability to reflect the results of a particular structural component of the JV and information availability of relevant data. The novelty of this study lies in substantiating the procedure for evaluating the effectiveness of the national social policy by the criterion of achieving the goals. They are determined at the level of maximum/minimum values of reference indicators, respectively, for stimulants/disincentives for the entire period of Ukraine's Independence. Approbation of the author's methodology for evaluating

the effectiveness of the national joint venture for 2014-2019 showed the unavailability of reference values (on average by 0.12-0.18). Such structural components of the social policy as the policy of social protection, labor market, and distribution and redistribution of the social product have a relatively low level of efficiency in Ukraine. It indicates the priority vector of the Government activity. The proposed and tested author's method of evaluating the effectiveness of the social policy is not without drawbacks in terms of the formation of the resulting indicators and disregard for the importance of structural components (individual indicators) in ensuring the effectiveness of the social policy. Nevertheless, it offers a specific approach to quantifying the effectiveness of the JV, which can be improved and changed depending on changes in objectives, information availability, sufficient justification of the importance of the components of the social policy.

Keywords: Social Policy, Efficiency of Social Policy, Policy of Distribution and Redistribution of Social Product, Demographic Policy, Labor Market Policy, Social Protection Policy, Socio-ecological Policy, Policy of Social Infrastructure Development and Provision of Social Services.

JEL Classification: H50; I38; J38.

Вступ. Поняття ефективності соціальної політики (СП) в умовах сьогодення широко використовується в практиці державного управління, в офіційних документах, виступає предметом досить широких наукових дискусій. Адже від ефективності СП, яку розробляють і реалізують як найбідніші країни світу, так і найзаможніші, залежать перспективи розвитку суспільства, соціальних груп та окремих громадян. З огляду на це оцінювання ефективності СП, як одного із пріоритетних напрямів державної політики, є вкрай актуальним. У вітчизняній та зарубіжній науці накопичився певний доробок щодо дослідження СП та її ефективності. Попри це все ж єдиного підходу до визначення сутності та оцінювання ефективності СП наразі немає. Це актуалізує необхідність систематизації та критичного переосмислення існуючих напрацювань в цілях обґрунтування методологічних засад оцінювання ефективності СП.

З огляду на те, що переважна більшість наявних наукових доробків обмежуються констатацією необхідності підвищення ефективності СП або визначають загальні підходи для її оцінювання на основі показників рівня життя, метою даної статті є конкретизація сутності і розвиток методологічних засад оцінювання ефективності СП (на прикладі України).

Огляд літератури. Проблеми, пов'язані із розумінням сутності, оцінювання та підвищення ефективності СП, є предметом уваги цілого ряду вчених. Однак, авторські дослідження ефективності СП мають різний рівень розробленості та суттєво відрізняються.

Показовими в контексті дослідження ефективності СП є розробки Г. Лопушняк (2012), яка вважає що «державна соціальна політика може вважатися ефективною за умов достатньої ефективності всіх її складових...». Відповідно до авторської позиції Г. Лопушняк «для оцінки ефективності формування та реалізації державної СП на початковому етапі важливим є визначення низки показників (індексів)...саме на їх основі необхідно розраховувати інтегральний

показник ефективності державної СП» (Лопушняк, 2012):

$$I_{dsp} = \sum_{M \in M} W_M I_M, \quad (1)$$

де W_M – ваговий коефіцієнт для інтегрального показника політики типу;

M – множина видів державної СП (політика розподілу і перерозподілу суспільного продукту; державна політика зайнятості і охорони праці; державна політика у соціально-культурній сфері; державна політика у сфері освіти; державна політика у сфері охорони здоров'я; державна політика у сфері фізичного і духовного розвитку; державна житлова політика; демографічна політика держави; державна політика у сфері соціального захисту населення; соціологічна політика; політика гармонізації соціально-економічних інтересів).

$$I_M = \sum_{i=1}^{N_M} W_{Mi} I_{Mi}, \quad (2)$$

де W_{Mi} – ваговий коефіцієнт для i -го

показника M -тої політики ($W_{Mi} \in [-1, 1]$),

$$\sum_{i=1}^{N_M} W_{Mi} = 1. \quad (3)$$

Кожна політика, за Г. Лопушняк, характеризується своїм набором кількісних показників. На завершення, у дослідженні (Лопушняк, 2012) конкретизовано сутність ефективності державної соціальної політики – здатність отримувати соціальний і економічний ефект у результаті діяльності органів державної влади. Вважаємо, що вище наведений підхід є найбільш конкретним та, на відміну від інших, обґрунтовує методологічні засади оцінювання ефективності СП як в розрізі її структурних складових, так і загалом. Однак,

відповідний підхід потребує уточнення та конкретизації показників ефективності СП у розрізі її складових, а також є дискусійним щодо оцінювання на його основі виключно державного вектору СП.

Поняття «ефективність соціальної політики» є титульним в назві дисертаційного дослідження Л. Гончарук (2001), проте в роботі автор вводить паралельне поняття «соціалізаційна економічна ефективність», яка відповідно до позиції автора відображає вплив соціалізації на формування та зміну параметра «економічна ефективність». Відповідно до авторського підходу Л. Гончарук у кількісному аспекті соціалізаційна ефективність визначається за формулою (4):

$$E^S = \left[\frac{P_t - P_{t-1}}{P_t} : \frac{C_t - C_{t-1}}{C_t} \right] : \left[\frac{S_t - S_{t-1}}{S_t} \right], \quad (4)$$

де E^S – рівень соціалізаційної ефективності;

P_t і P_{t-1} – обсяги результатів певної економічної діяльності періодів часу "t" і "t-1";

C_t і C_{t-1} – обсяги витрат ресурсів періоду часу "t" і "t-1";

S_t і S_{t-1} – рівні соціалізації економічних систем періодів часу "t" і "t-1" (Гончарук, 2001).

Крім того, в цьому ж дослідженні приділяється значна увага «впливу макроекономічної соціалізації та соціальної політики на економічний розвиток», для чого автор вводить «поняття (параметр, показник, функція) соціалізаційної динамізації економіки, або соціалізаційної еластичності темпів економічного зростання». Соціалізаційна динамізація економіки як відповідна економічна функція, за Л. Гончарук, показує як, якою мірою соціалізація впливає на темпи економічного зростання. Загалом, можна констатувати, що в рамках дослідження (Гончарук, 2001) автор в більшій мірі вивчає вплив соціальної політики на економічне зростання.

В дослідженні В. Погрібної та О. Волянської йдеться про «критерії оцінювання ефективності соціальної політики» (Погрібна & Волянська, 2014). На думку вчених дослідження ефективності СП варто здійснювати через призму: 1) ефективності як досягнення цілей (при цьому автори стверджують, що цей підхід до визначення ефективності СП є найбільш придатним при аналізі результатів соціальних проектів та програм); 2) системного підходу, в рамках якого наголос робиться не стільки на кінцевих результатах, скільки на засобах їх досягнення (акцентується увага на довготривалому процесі реалізації соціальних проектів чи програм і критерієм ефективності стає здатність останніх досягти результату шляхом «оволодіння ресурсами»); 3) інтегративного підходу,

який поєднує переваги теорії ефективності як досягнення цілей і системного підходу; 4) концепції конкуруючих цінностей – ґрунтується на тому, що критерії оцінки ефективності – повернення інвестицій, розвиток ринку, введення нових технологій, безпека праці (говорить про цінності того, хто оцінює, ніж про реальну ефективність СП). Концептуалізація ефективності СП, яка представлена в роботі (Погрібна & Волянська, 2014), є, безумовно, цінною, однак потребує подальшого розвитку інструментарію її оцінювання відповідно до визначених концептуальних основ.

В загальних рисах методичних засад оцінювання ефективності соціальної політики в своїй дисертаційній роботі торкається І. С. Бандура (2016). Науковець досліджує зв'язок між економічною динамікою та видатками бюджету на соціальні цілі та вважає, що «масштаби фінансування державою соціальних програм є своєрідним індикатором, що дозволяє кількісно характеризувати державну соціальну політику»; «зіставити динаміку зміни питомої ваги державних соціальних витрат і динаміку ВВП на душу населення... дозволить визначити еластичність державних соціальних витрат...» (Бандура, 2016).

На думку Л. Ярової критерієм ефективності сучасної соціальної політики є людський капітал. Дослідник стверджує, що «...ефективна соціальна політика є важливою умовою створення і поповнення людського капіталу, підвищення продуктивності праці та ефективності використання трудових ресурсів, забезпечення стабільного зростання економіки в цілому» (Яровая, 2017).

В дослідженні (Герасимова, 2008) автор обмежується визначенням лише критеріїв ефективності СП, до яких відносить: підвищення рівня і якості життя населення; збереження і розвиток людського потенціалу країни; зростання соціальної та трудової мобільності; підвищення ефективності формування і використання фінансових, матеріальних, інформаційних і кадрових ресурсів соціальної сфери.

На думку В. Нижник, «основним показником ефективності соціальної політики держави є високий рівень життя населення» (Нижник, 2014). При цьому вчений вказує, що «ефективна соціальна політика, спрямована на забезпечення досягнення відповідного життєвого рівня населення, може бути реалізована лише за умови всебічного врахування системної дії комплексу соціально-економічних чинників» (Нижник, 2014).

Т. Мірошніченко в своїх наукових пошуках обмежується констатацією, що «наслідком реалізації ефективної соціальної політики стають прогнозовані соціальні зміни, які закріплюються в нових соціальних стандартах»

(Мірошніченко, 2012).

М. Мякушко, досліджуючи проблематику СП, вказує, що «критеріями ефективності соціальної політики держави є реальне гарантування соціальної безпеки суспільства, соціальних груп та окремих індивідів, що потребують допомоги, підвищення взаємної соціальної відповідальності і соціальних зобов'язань держави, бізнесу і особи» (Мякушко, 2017). Безумовно, із позицією М. Мякушко складно не погодитись. Однак, концептуалізація критеріїв ефективності СП потребує подальшого розвитку в напрямі конкретизації відповідних показників.

Ряд науковців в своїх пошуках обмежується дослідженням ефективності лише певної структурної складової СП: малозабезпечених верств населення, діяльності системи охорони здоров'я, соціального захисту, соціальних послуг, добробуту, державних соціальних програм тощо (Макарова, 2015; Антонюк & Щетініна, 2019).

За результатами узагальнення та всебічного вивчення наявних напрацювань з проблематики ефективності СП поділяємо думку Н. І. Кривоконь, що «в літературі практично відсутні критерії та опис методів, за якими може бути оцінена ефективність соціальної політики в державі» (Кривоконь, 2012). За словами Т. М. Ганслі (1996): «Наслідки соціальної політики для фізичної особи вимірюються нечасто ... набагато частіше вимірюється розподіл прибутку, характер безробіття або інцидентність бідності в суспільстві. Проте, це загальні соціальні індикатори, що вимірюють певні аспекти негараздів. Традиційно більшість критеріїв соціальної політики відображають лише «зусилля досягти добробуту». На необхідності розробки інструментарію оцінки ефективності СП наголошує і О. О. Яременко: «одне з головних завдань суспільних наук полягає в тому, щоб запропонувати органам влади такий механізм формування та оцінки ефективності реалізації соціальної політики, який забезпечуватиме вироблення оптимальних рішень в ситуації, що склалася «на сьогодні», і постійне коригування політики відповідно до змін ...» (Яременко, 2005).

Серед іноземних авторів переважають дослідження щодо оцінювання ефективності окремих складових та векторів СП, зокрема через призму соціального виключення (Smith, Galloway, Jackman, Danson, & Whittam, 2019), багатства та бідності (Kuipers & Marx, 2019), соціальної корисності державних закупівель (Leiser & Wolter, 2017), житлової політики в контексті пом'якшення соціальної нерівності (Hu, He, Luo, Su, Xin, & Weng, 2020). Однак, комплексне оцінювання ефективності соціальної політики в рамках іноземних досліджень представлено досить обмежено.

Методологія дослідження. Досягнення визначеної мети обумовило застосування наступних методів дослідження: узагальнення та системного аналізу, що дозволили вивчити існуючий науковий доробок щодо визначення концептуальних основ ефективності СП та обґрунтувати власне бачення щодо його термінологічного визначення і методологічних засад оцінювання; аналітичний, статистичного аналізу та метод порівняння – для збору та систематизації даних, оцінювання ефективності національної СП; абстрактно-логічний – для формулювання висновків за результатами дослідження.

Наукова новизна даної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності ефективності СП та методологічних засад її оцінювання в рамках так званого об'єктивного та суб'єктивного підходів. Не менш важливим елементом новизни даної роботи є розрахунок коефіцієнтів ефективності окремих структурних складових та інтегрального коефіцієнта ефективності СП за критерієм досягнення цілей. За результатами розрахунків аргументовано тенденції зміни ефективності національної СП та пріоритетні напрями для підвищення її ефективності.

Основні результати. Оцінювати ефективність СП доцільно в рамках об'єктивного та суб'єктивного підходів. Перший з них базується на аналізі відповідних результуючих показників в соціальній сфері, другий – на результатах опитування цільових груп населення про бачення відповідності результатів СП їх очікуванням та запитам. В рамках так званого об'єктивного підходу виникає необхідність обґрунтування критерію або ж «мірила» відповідної оцінки. В науці прийнято виділяти два основних критерії до оцінювання ефективності СП в рамках об'єктивного підходу – як результативності та ступеня досягнення визначених цілей. Перший підхід до визначення ефективності передбачає співставлення отриманого результату (ефекту) із використаними ресурсами для його досягнення. Також досить поширеним є так званий ціннісний аспект до визначення ефективності, в основі якого покладається ступінь досягнення цілей або ж уявлення про певний «еталон», «взірець», «ідеал», з яким порівнюється актуальний стан об'єкта, що вимірюється. Критерієм ефективності, що розглядається в рамках такого підходу, є ступінь відповідності результатів реалізації СП визначеним цілям, наближення їх до обраного еталону.

Зважаючи на комплексність СП, як вектору внутрішньої політики, вбачається за доцільне розмежовувати поняття оцінювання ефективності СП за інтегральним та так званими індивідуальними показниками (останні

представлені окремими результуючими показниками за структурними складовими СП). Відтак, ефективність СП варто визначати як результат цілеспрямованого впливу суб'єктів СП (держави, інститутів громадянського суспільства) на об'єкти СП (соціальні потреби, відносини та процеси), що вимірюється за: 1) об'єктивним підходом – на основі спеціальних показників у розрізі структурних складових

СП співвідносно з затраченими ресурсами на їх досягнення (результативність) або ж з визначеними цільовими орієнтирами (ступінь досягнення цілей) щодо забезпечення соціального (людського) розвитку; 2) суб'єктивним підходом – на основі узагальнення показників оцінювання відповідності результатів СП очікуванням та запитам населення за результатами опитування (рис. 1).

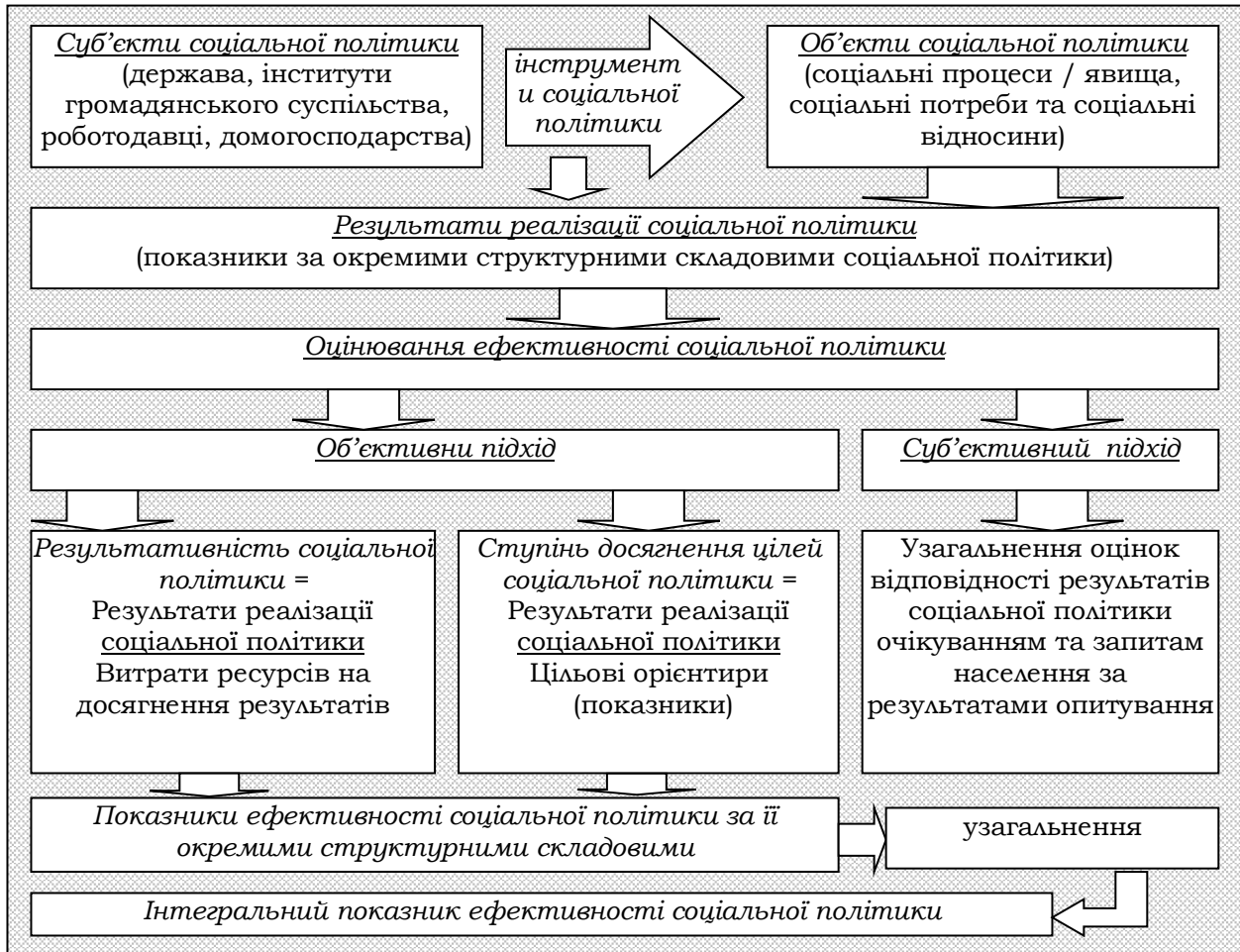

Рис. 1. Структурно-логічна модель, що покладена в основу авторського визначення та оцінювання ефективності соціальної політики

Fig. 1. Structurally logical model, which is laid in the basis of the author's value and assessment of the effectiveness of social policy

Безумовно, первинним при оцінюванні ефективності СП повинен бути об'єктивний підхід, в той час як суб'єктивний – варто розглядати лише як допоміжний (вторинний), оскільки результати оцінювання ефективності СП за результатами опитування населення можуть бути суттєво заниженими внаслідок необґрунтованих очікувань та утриманських настроїв.

Для оцінювання ефективності СП як за критерієм результативності, так і ступенем досягнення цілей необхідно визначити результати реалізації СП. Кількісним вимірником результатів реалізації СП є ряд спеціальних показників за структурними складовими

СП. Відомі результуючі показники, які фактично відображають ефект реалізації СП, є основою для визначення ефективності СП. Зважаючи на системність обраного напрямку дослідження, в рамках даної статті увага буде зосереджена на оцінюванні ефективності СП за ступенем досягнення цілей порівняно з еталоном.

Відповідно до авторського підходу оцінювання ефективності СП доцільно здійснювати в кілька етапів:

1. Визначення показників, що відображають результати реалізації СП за її структурними складовими – P_{ij} , де i – структурна

складова СП; j – показник результатів реалізації СП за i-ю структурною складовою СП).

2. Розподіл показників результатів СП на так звані стимулятори і дестимулятори. Показники-стимулятори мають позитивну спрямованість, відтак для визначення коефіцієнта досягнення цілей СП (I_{Pij}) за ними доцільно застосовувати формулу:

$$I_{Pij} \text{ (для показників-стимуляторів)} = \frac{\text{Результати соціальної політики} / \text{Цільові орієнтири (еталон)}}{\quad} \quad (5)$$

Для показників-дестимуляторів, що відображають негативні результати реалізації СП, відповідне співвідношення набуває вигляду:

$$I_{Pij} \text{ (для показників-дестимуляторів)} = \frac{\text{Цільові орієнтири (еталон)} / \text{Результати соціальної політики}}{\quad} \quad (6)$$

Очевидно, що інтепритація показників, розрахованих за вище наведеними формулами, є доволі проста:

– якщо коефіцієнт досягнення цілей СП перевищує 1, то реалізація відповідної структурної складової СП є ефективною, оскільки результати реалізації СП перевищують цільові орієнтири;

– якщо коефіцієнт досягнення цілей СП менше 1, то реалізація відповідної структурної складової СП є неефективною, оскільки результати реалізації СП не досягають цільових значень.

3. Визначення ефективності СП за певною структурною складовою (E_i) на основі розрахованих індивідуальних коефіцієнтів досягнення цілей СП:

$$E_i = \frac{\sum_{j=1}^n I_{Pij}}{\Pi_j}, \quad (7)$$

де Π_j – кількість показників результатів

реалізації i-ї структурної складової СП.

4. Розрахунок інтегрального показника ефективності СП ($E_{СП}$) можливий за двома підходами (формули 8-9):

$$E_{СП} = \sum E_i \cdot M_i, \quad (8)$$

де M_i – ваговий коефіцієнт i-ї структурної складової СП в інтегральній ефективності СП (за умови врахування значимості структурних складових СП);

$$E_{СП} = \sum E_i / \Pi_{mi}, \quad (9)$$

де Π_{mi} – кількість структурних складових СП (за умови рівної значимості всіх структурних складових СП).

Перший із наведених підходів передбачає врахування вагових коефіцієнтів структурних складових СП при інтегральному оцінюванні її ефективності, що потребує обґрунтування їх значень на основі експертних оцінок або кореляційного аналізу. В той же час, другий підхід до розрахунку інтегрального коефіцієнта ефективності СП базується на гіпотезі про рівнозначність всіх структурних складових СП.

Відповідно до вище вказаного порядку оцінювання ефективності СП на основі досягнення цільових орієнтирів необхідно визначити показники, що відображають результати реалізації СП за її структурними складовими. Вибір відповідних показників здійснювався з урахуванням їх здатності максимально змістовно відобразити результати реалізації конкретної структурної складової СП та інформаційної доступності відповідних даних. Відтак, система показників, що відображають результати реалізації СП за її структурними складовими відповідно до авторського підходу, представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Перелік, фактичні та еталонні значення показників в розрізі структурних складових соціальної політики для оцінювання її ефективності
Change, actual and standard values of indicators in the development of structural warehouse social policy for assessing efficiency

Показник	Значення						Еталонне значення	
	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
1	2	3	4	5	6	7	8	
Політика розподілу та перерозподілу суспільного продукту (P1)								
P ₁₁	Частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими фактичного прожиткового мінімуму, %	16,7	51,9	51,1	34,9	27,6	23,1	16,7% (2014 р.)
P ₁₂	Частка витрат на продукти харчування та безалкогольні напої в сукупних витратах домогосподарств, %	51,9	53,1	49,8	47,9	47,7	46,6	37,6% (2007р.)
P ₁₃	Частка первинних доходів у сукупних доходах домогосподарств, %	57,2	56,1	54,8	59,8	63,0	66,2	66,2% (2019 р.)
P ₁₄	Коефіцієнт концентрації (індекс Джині) за загальними доходами	0,226	0,227	0,22	0,232	0,238	0,249	0,22 (2016 р.)

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
P ₁₅ Реальний наявний дохід, у відсотках до відповідного періоду попереднього року	88,5	79,6	102,0	110,9	110,9	104,6	123,9% (2005 р.)
Демографічна політика (P2)							
P ₂₁ Загальний коефіцієнт народжуваності населення, ‰	10,8	10,7	10,3	9,4	8,7	8,1	12,1 (1991 р.)
P ₂₂ Загальний коефіцієнт смертності населення, ‰	14,7	14,9	14,7	14,5	14,8	14,7	12,9 (1991 р.)
P ₂₃ Середня очікувана тривалість життя при народженні, років	71,37	71,38	71,68	71,98	71,98	72,01	72,01 (2019 р.)
P ₂₄ Індекс несталості шлюбів, %	44,3	43,3	56,6	51,6	67,4	58,0	40,7% (1991 р.)
Політика ринку праці (P3)							
P ₃₁ Рівень безробіття, %	9,3	9,1	9,3	9,5	8,8	8,2	6,4% (2008 р.)
P ₃₂ Рівень зайнятості, %	56,6	56,7	56,3	56,1	57,1	58,2	64,5% (1997 р.)
P ₃₃ Індекс реальної заробітної плати, %	93,5	79,8	109	119,1	112,5	109,8	123,8% (2004 р.)
P ₃₄ Коефіцієнт ефективності оплати праці (ВДВ в розрахунку на одиницю витрат на оплату праці), грн./грн.	1,88	2,17	2,32	2,15	2,05	2,05	2,32 (2016 р.)
P ₃₅ Питома вага працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, %	29,5	28,9	28,9	28,4	28,4	29,6	27,4% (2005 р.)
P ₃₆ Рівень неформальної зайнятості, %	22,9	24,3	26,2	25,1	25,1	20,9	14,8% (2000 р.)
P ₃₇ Заборгованість із заробітної плати, % до ФОП	2,1	7	4,4	3,4	3,4	3,3	2,1% (2000 р.)
Політика розвитку соціальної інфраструктури та надання соціальних послуг (P4)							
P ₄₁ Кількість учнів у загальноосвітніх закладах на одного вчителя	8,3	8,5	8,8	8,9	9,2	9,4	8,3 (2014 р.)
P ₄₂ Бюджетне фінансування освіти, % до ВВП	6,3	5,7	5,4	6,0	5,9	6,0	7,2% (2013 р.)
P ₄₃ Бюджетне фінансування охорони здоров'я, % до ВВП	3,6	3,57	3,17	3,43	3,26	3,23	4,2% (2013 р.)
P ₄₄ Кількість померлих від новоутворень на 100 тис. населення	185,4	185,9	185,5	184,6	186,2	186,3	184,6 (2017 р.)
P ₄₅ Кількість померлих від хвороб системи кровообігу на 100 тис. населення	940,6	946,2	921,1	907,2	928,8	927,3	676,6 (1991 р.)
P ₄₆ Видатки на духовний та фізичний розвиток, % до ВВП	0,9	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	1,1% (2010 р.)
P ₄₇ Кількість дітей у закладах дошкільної освіти на 100 місць	120	117	116	114	111	107	100
Політика соціального захисту (P5)							
P ₅₁ Видатки бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення, % до ВВП	8,7	8,9	10,8	9,6	8,7	8,1	10,8% (2016 р.)
P ₅₂ Коефіцієнт заміщення пенсією заробітної плати, %	43,9	37,7	32,8	25,7	28,0	24,4	49,5% (2009 р.)
P ₅₃ Страхові внески, % до ВВП	11,4	9,5	5,4	6,3	6,4	6,9	17,5% (2010 р.)
P ₅₄ Видатки соціального спрямування, % до всього видатків бюджету	59,1	55,5	57,4	55,8	53,1	59,1	63,7% (2011 р.)
Соціоекологічна політика (P6)							
P ₆₁ Рівень утилізації відходів, % до утворених відходів	30,8	29,6	28,6	27,3	29,4	30,8	98% (2002 р.)
P ₆₂ Обсяг викидів забруднюючих речовин в розрахунку на одну особу, кг. / особу	118,2	105,7	110,0	99,7	97,6	98,1	277,3 (1991 р.)
P ₆₃ Витрати на природоохоронні заходи, % до ВВП	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	1,5% (2000 р.)
Функціонально-цільові складові соціальної політики (P7)							
P ₇₁ Гендерний розрив в оплаті праці, %	23,7	25,1	25,4	21,2	21,2	22,8	21,2% (2017 р.)
P ₇₂ Рівень безробіття молоді у віці 15-24 роки, %	17,9	18,9	23	28,2	23,1	15,4	13,3% (2013 р.)

Примітка.

 – показники-дестимулятори

X

 – мінімальне значення показників-дестимуляторів

XX

 – максимальне значення показників-стимуляторів

Джерело: сформовано автором за даними (Державна служба статистики України, n.d.)

Розрахунок коефіцієнтів досягнення цілей та ефективності структурних складових СП здійснювався на основі офіційних статистичних даних Державної служби статистики України та аналітичних звітів профільних міністерств за 2014-2019 рр. (табл. 2).

В рамках обраного вектору дослідження автором вже здійснено оцінювання ефективності національної СП порівняно з реаліями

ЄС [опубліковано в (Юрчик, 2020)], що обумовило вибір еталонних значень відповідних показників на рівні держав ЄС. Зважаючи на значно нижчий рівень ефективності національної СП порівняно з ЄС, що доведено в (Юрчик, 2020), в рамках даного дослідження при обґрунтуванні еталонних значень показників СП було покладено виключно національний вимір.

Розрахунок коефіцієнтів досягнення цілей, ефективності структурних складових та національної соціальної політики в цілому

Calculation of coefficients of achievement of the purposes, efficiency of structural components and national social policy as a whole

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Середній коефіцієнт досягнення цілей (P_{ij})
1	2	3	4	5	6	7	8
P ₁₁	1,00	0,32	0,33	0,48	0,61	0,72	0,58
P ₁₂	0,72	0,71	0,76	0,78	0,79	0,81	0,76
P ₁₃	0,86	0,85	0,83	0,90	0,95	1,00	0,90
P ₁₄	0,97	0,97	1,00	0,95	0,92	0,88	0,95
P ₁₅	0,71	0,64	0,82	0,90	0,90	0,84	0,80
Середній коефіцієнт ефективності (Ei) політики розподілу та перерозподілу суспільного продукту	0,86	0,70	0,75	0,80	0,83	0,85	0,80
P ₂₁	0,89	0,88	0,85	0,78	0,72	0,67	0,80
P ₂₂	0,88	0,87	0,88	0,89	0,87	0,88	0,88
P ₂₃	0,99	0,99	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
P ₂₄	0,92	0,94	0,72	0,79	0,60	0,70	0,78
Ei демографічної політики	0,92	0,92	0,86	0,86	0,80	0,81	0,86
P ₃₁	0,69	0,70	0,69	0,67	0,73	0,78	0,71
P ₃₂	0,88	0,88	0,87	0,87	0,89	0,90	0,88
P ₃₃	0,76	0,64	0,88	0,96	0,91	0,89	0,84
P ₃₄	0,81	0,94	1,00	0,93	0,88	0,88	0,91
P ₃₅	0,93	0,95	0,95	0,96	0,96	0,93	0,95
P ₃₆	0,65	0,61	0,56	0,59	0,59	0,71	0,62
P ₃₇	1,00	0,30	0,48	0,62	0,62	0,64	0,61
Ei політики ринку праці	0,82	0,72	0,78	0,80	0,80	0,82	0,79
P ₄₁	1,00	0,98	0,94	0,93	0,90	0,88	0,94
P ₄₂	0,88	0,79	0,75	0,83	0,82	0,83	0,82
P ₄₃	0,86	0,85	0,75	0,82	0,78	0,77	0,80
P ₄₄	1,00	0,99	1,00	1,00	0,99	0,99	0,99
P ₄₅	0,72	0,72	0,73	0,75	0,73	0,73	0,73
P ₄₆	0,82	0,73	0,64	0,73	0,73	0,73	0,73
P ₄₇	0,83	0,85	0,86	0,88	0,90	0,93	0,88
Ei політики розвитку соціальної інфраструктури та надання соціальних послуг	0,87	0,84	0,81	0,85	0,84	0,84	0,84
P ₅₁	0,81	0,82	1,00	0,89	0,81	0,75	0,85
P ₅₂	0,89	0,76	0,66	0,52	0,57	0,49	0,65
P ₅₃	0,65	0,54	0,31	0,36	0,37	0,39	0,44
P ₅₄	0,93	0,87	0,90	0,88	0,83	0,93	0,89
Ei політики соціального захисту	0,82	0,75	0,72	0,66	0,64	0,64	0,71
P ₆₁	0,31	0,30	0,29	0,28	0,30	0,31	0,30
P ₆₂	2,35	2,62	2,52	2,78	2,84	2,83	2,66
P ₆₃	0,60	0,60	0,53	0,47	0,47	0,47	0,52
Ei соціоекологічної політики	1,09	1,18	1,12	1,18	1,20	1,20	1,16
P ₇₁	0,89	0,84	0,83	1,00	1,00	0,93	0,92
P ₇₂	0,74	0,70	0,58	0,47	0,58	0,86	0,66
Ei функціонально-цільових складових соціальної політики	0,82	0,77	0,71	0,74	0,79	0,90	0,79
Інтегральний коефіцієнт ефективності соціальної політики (Esp)	0,88	0,84	0,82	0,84	0,84	0,87	0,85

Зокрема, в якості еталонних значень було обрано максимальні/мінімальні рівні досягнутих показників відповідно для стимуляторів/дестимуляторів за весь період незалежності України. Такий підхід при оцінюванні

ефективності національної СП дозволить визначити настільки змінився рівень досягнення цілей СП у розрізі її структурних складових протягом 1991-2019 рр. Показово, що перевагою обраного підходу до оцінювання

ефективності СП є досяжність еталонних значень в національній соціально-економічній системі з огляду на те, що відповідні рівні були досягнуті протягом 29-річчя реалізації СП в Україні.

Як свідчать розрахунки, ефективність різних структурних складових СП та ступінь досягнення цілей за j-тими результуючими показниками СП є різними. Зокрема, найнижчий рівень ефективності в Україні демонструє політика соціального захисту (Еі протягом 1991-2019 рр. варіював від 0,64 до 0,82). Це обумовлено низкою причин, поміж яких варто відзначити критично низький рівень пенсійного забезпечення, зменшення страхових внесків в системі загальнообов'язкового державного страхування (у % до ВВП), зменшення видатків на соціальний захист в умовах дефіциту бюджету тощо. Загалом, можна констатувати, що ефективність соціального захисту в Україні особливо знизилась у 2018-2019 рр.

Найвищий рівень ефективності та позитивну динаміку поміж усіх структурних складових СП, як не дивно, демонструє соціоекологічна політика (Еі протягом 2014-2019 рр. варіював в межах від 1,09 до 1,2). Такий стан справ можна пояснити зменшенням у 2,5-2,8 рази обсягів викидів забруднюючих речовин в розрахунку на одну особу порівняно з 1991 р., що безумовно, є позитивним. В той же час, в рамках соціоекологічної політики досить низький рівень досягнення цілей спостерігається за показником фінансування природоохоронних заходів та рівнем утилізації відходів, що обумовлено високими рівнем їх еталонних значень. Загалом, соціоекологічна політика в Україні, хоча і демонструє високий рівень ефективності, однак, характеризується надмірною поляризацією рівня досягнення цілей за окремими показниками.

Важливу суспільну значимість має така складова СП, як політика розподілу та перерозподілу суспільного продукту, рівень ефективності якої, варіюючи від 0,7 до 0,86, є свідченням недосяжності еталонних значень протягом 2014-2019 рр. Це в значній мірі обумовлено низьким рівнем досягнення цілей за рівнем бідності населення (за фактичним прожитковим мінімумом), часткою витрат домогосподарств на продукти харчування, індексом реальних доходів (середні коефіцієнти досягнення цілей для цих показників не перевищують 0,8). Єдиним результуючим показником в рамках даної структурної складової СП, за яким спостерігається показово високий рівень досягнення цілей, є індекс Джині. Проте, в умовах високого рівня тінізації національної економіки індекс Джині за даними офіційної статистики не відображає дійсних реалій щодо рівня диференціації на-

селення за доходами. Загалом, аналіз ефективності політики розподілу та перерозподілу суспільного продукту, як складової СП в Україні, вказує на необхідність підвищення рівня життя населення.

Негативну тенденцію в Україні, на жаль, демонструє рівень ефективності демографічної політики (Еі з 2014 по 2019 рр. знизився з 0,92 до 0,81). Це обумовлено негативною динамікою та загалом досить низьким/високим рівнем народжуваності/розлучуваності. Щодо рівня смертності, то він, на перший погляд, демонструє незмінність та суттєво вищий рівень ефективності (Еі протягом 2014-2019 рр. варіює від 0,87 до 0,89). Однак, такий стан справ обумовлений тим, що в Україні рівень смертності був незмінно високим. Відтак, прийняте його еталонне значення на рівні 12,9 % в дійсності відповідає високому рівню смертності порівняно з реаліями ЄС, однак є мінімальним значенням, яке було досягнуто протягом 1991-2019 рр. в Україні. Невід'ємною складовою демографічної політики є міграція населення. Попри такий очевидний факт, наведена авторська методика оцінювання ефективності демографічної політики, як складової СП, на разі показники міграції не враховує. Це обумовлено тим, що офіційні показники міграції за даними Державної служби статистики не відображають реального стану справ з огляду на значні масштаби прихованої міграції. Очевидно, що за умови одержання реальних даних про масштаби міграції на основі вибіркового опитування населення, відповідні показники доцільно враховувати.

Також досить низький рівень ефективності в рамках національної СП демонструє політика ринку праці (середній Еі становить 0,79), що обумовлено значним рівнем заборгованості по заробітній платі, високим рівнем неформальної зайнятості та високим рівнем безробіття (середні коефіцієнти досягнення цілей для цих показників варіюють в межах від 0,61 до 0,71). Такі результати є свого роду «лакмусовим папірцем», що вказує на пріоритетний вектор діяльності органів державної влади на національному ринку праці. Поряд з цим, недосяжність еталонних значень в рамках політики ринку праці спостерігається за індексом реальної заробітної плати, рівнем зайнятості та часткою працівників, зайнятих в шкідливих умовах праці (еталонні значення досягнуті в середньому від 0,84 до 0,95).

Важливою складовою СП є політика розвитку соціальної інфраструктури та надання соціальних послуг, що враховує показники діяльності та фінансування системи освіти, охорони здоров'я, культури та спорту. Середній коефіцієнт ефективності даної складової СП за 2014-2019 рр. в Україні склав 0,84.

Найнижчий рівень досягнення цілей в рамках даної складової СП спостерігається за такими показниками як кількість померлих від хвороб системи кровообігу (0,73) та видатки бюджету на фізичний і духовний розвиток (0,73). Досить високий рівень досягнення еталонних значень варто відзначити стосовно таких показників як кількість померлих від новоутворень на 100 тис. населення (спостерігається суттєве зниження даного показника з 1991 р., яке сягнуло мінімуму у 2017 р.); кількість учнів у загальноосвітніх закладах, які припадають на одного вчителя; кількість дітей у дошкільних закладах, які припадають на 100 місць. Рівень досягнення цілей в межах від 0,8 до 0,82 має місце стосовно таких показників як обсяги бюджетного фінансування освіти та охорони здоров'я, що вказує на недосяжність їх еталонних значень протягом 2014-2019 рр.

В рамках даного дослідження при оцінюванні ефективності функціонально-цільової складової СП ми обмежились двома показниками з блоку так званої молодіжної та гендерної політики. Безумовно, перелік даних показників можна доповнювати, скажімо, показниками реалізації житлової політики, політики захисту прав споживачів тощо. Функціонально-цільова складова СП в Україні за показником молодіжного безробіття демонструє, на жаль, досить низький рівень досягнення цілей. Водночас, вектор реалізації гендерної політики на ринку праці за показником розриву в оплаті праці навпаки свідчить про позитивну динаміку та високий рівень досягнення цілей.

Таким чином, переважна більшість структурних складових СП в Україні за обраною системою показників мають нижчий рівень ефективності у порівнянні з попередньо досягнутими їх еталонними значеннями. Особливої уваги Уряду при реалізації СП вимагають такі її структурні складові, як політика соціального захисту, ринку праці та розподілу і перерозподілу суспільного продукту ($E_i < 0,8$).

Висновки. Не заперечуючи можливості оцінювати ефективність СП на основі опитування цільових груп населення про бачення відповідності результатів СП їх очікуванням та запитам (суб'єктивний підхід), все ж первинно оцінювати ефективність СП доцільно на основі аналізу відповідних результуючих показників в соціальній сфері (об'єктивний підхід). «Мірилом» ефективності СП в рамках об'єктивного підходу є: 1) співставлення отриманого результату із використаними ресурсами для його досягнення (критерій результативності); 2) ступінь відповідності результатів реалізації СП визначеним цілям, наближення їх до обраного еталону (критерій

досягнення цілей). Зважаючи на комплексність СП, оцінювати її ефективність доцільно за структурними складовими за відповідною системою показників. Відповідно до авторської методики оцінювати ефективність СП доцільно за такими її складовими: політика розподілу та перерозподілу суспільного продукту (на основі показників бідності, рівня та диференціації доходів); демографічна політика (на основі показників природного руху населення, тривалості життя та шлюбності/розлучуваності); політика ринку праці (на основі показників зайнятості та безробіття, рівня та ефективності оплати праці, умов та легальності праці); політика розвитку соціальної інфраструктури та надання соціальних послуг (на базі показників укомплектованості та кадрового забезпечення соціальної інфраструктури, бюджетного фінансування соціальної сфери, смертності за найбільш поширеними видами хвороб); політика соціального захисту (на базі показників бюджетного фінансування соціального захисту, пенсійного забезпечення, функціонування системи загальнообов'язкового соціального страхування); соціоекологічна політика (на основі показників викидів забруднюючих речовин, утилізації відходів, фінансування природоохоронних заходів); функціонально-цільові складові СП (на базі показників гендерного розриву в оплаті праці, рівня безробіття молоді). Безумовно, обрані автором в рамках даного дослідження структуру СП та відповідні показники можна піддати серйозній критиці. Адже, скажімо показники рівня та диференціації доходів населення за даними офіційної статистики в умовах високого рівня тінізації національної економіки не відображають дійсності. В той же час, при оцінюванні ефективності демографічної політики не враховано офіційні показники міграції з огляду на їх необ'єктивність. Крім того, в основу апробованої методики оцінювання ефективності СП покладено принцип рівності всіх її структурних складових в досягненні інтегральної ефективності та принцип рівності показників в забезпеченні ефективності окремої структурної складової СП (для обґрунтування відповідних коефіцієнтів значимості необхідно провести опитування та усереднення оцінок експертів, яке на разі не проведено). Попри це, все ж запропоновані та апробовані автором методологічні засади оцінювання ефективності національної СП є певною альтернативою констатації необхідності її підвищення та конкретним кроком до її вимірювання. Результати розрахунків свідчать, що інтегральна ефективність національної СП протягом 2014-2019 рр. в середньому на 0,12-0,18 не досягала еталонних значень. При цьому перевагою наведеного підходу до оцінювання ефективності СП є можливість

моніторингу ефективності окремої структурної складової СП та рівня досягнення цілей за конкретними показниками. На разі один із найнижчих рівнів ефективності серед струк-

турних складових СП мають політика соціального захисту, ринку праці, розподілу та перерозподілу суспільного продукту, що вказує на пріоритетний вектор урядової політики в соціальній сфері.

Література

1. Лопушняк Г. С. Вибір пріоритетів та оцінка ефективності державної соціальної політики. *Ефективність державного управління*. 2012. № 33. С. 269–277.
2. Гончарук Л. Я. Ефективність соціальної політики в умовах ринкових перетворень: проблеми соціалізації економічного розвитку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.09.01. Львів, 2001. 16 с.
3. Погрібна В. А., Волянська О. В. Критерії оцінки ефективності соціальної політики: від теорії до практики. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. № 3. С. 192–204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_3_25 (дата звернення: 20.08.2020).
4. Бандура І. С. Формування державної соціальної політики в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2016. 219 с.
5. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні : монографія; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2015. 244 с.
6. Яровая Л. В. Человеческий капитал как критерий эффективности современной социальной политики. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe*. 2017. № 2. С. 68–72. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7322/Yarovaya%20SPACE%202-2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 10.08.2020).
7. Герасимова И. Н. Тенденции развития социальной сферы и качества жизни населения в современной экономической системе : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01. Чебоксары, 2008. 21 с.
8. Нижник В. М. Підвищення ефективності соціальної політики як чинника входження України до ЄС. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 5(1). С. 183–186.
9. Мірошниченко Т. Є. Процеси модернізації в контексті формування ефективної соціальної політики. *Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право*. 2012. № 1. С. 158–161.
10. Мякушко Н. Соціальна політика в інформаційному суспільстві. *Міжнародні відносини*. Серія «Політичні науки». 2017. № 17. URL: <http://social-science.com.ua/article/1401> (дата звернення: 10.08.2020).
11. Антонюк В. П., Щетініна А. В. Оцінка та пріоритети добробуту населення України. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 4(38). С. 71–85. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.071>.
12. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні : навч. посібн. Чернівці, 2012. 320 с.
13. Ганслі Т. М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. Київ, 1996. 210 с.
14. Smith A.M.J., Galloway L., Jackman L., Danson M., Whittam G. Poverty, social exclusion and enterprise policy: A study of UK policies' effectiveness over 40 years. *International Journal of Entrepreneurship and Innovation*. 2019. Vol. 20. Pp. 107–118. DOI: <https://doi.org/10.1177/1465750318809803>.
15. Kuypers S., Marx I. The Truly Vulnerable: Integrating Wealth into the Measurement of Poverty and Social Policy Effectiveness. *Social Indicators Research*. 2019. Vol. 142. Pp. 131–147. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11205-018-1911-6>.
16. Leiser M. S., Wolter S. C. Empirical Evidence on the Effectiveness of Social Public Procurement Policy: The Case of the Swiss Apprenticeship Training System. *Labour*. 2017. Vol. 31. Pp. 204–222. DOI: <https://doi.org/10.1111/labr.12089>.
17. Hu L. R., He S. J., Luo Y., Su S. L., Xin J., Weng M. A social-media-based approach to assessing the effectiveness of equitable housing policy in mitigating education accessibility induced social inequalities in Shanghai, China. *Land Use Policy*. 2020. Vol. 94. P. 17. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104513>.
18. Яременко О. О. Концепція створення комплексного механізму формування та оцінки ефективності реалізації соціальної політики в період трансформації українського суспільства. *Український соціум*. 2005. № 5-6(10-11). С. 92–101. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2005.05-06.092>.
19. Юрчик Г. М. Оцінювання ефективності національної соціальної політики в контексті реалій ЄС. Інноваційні засади управління людськими ресурсами: можливості, виклики, пріоритети досягнення соціально-економічної безпеки : колективна монографія / під. ред. Г. Ю. Міщук. Рівне, 2020. 408 с.
20. *Державна служба статистики України* : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 23.07.2020).

References

1. Lopushnyak, H. S. (2012). Selection of priorities and evaluation of the effectiveness of state social policy. *Efficiency of public admin*, 33, 269–277. (in Ukrainian)
2. Honcharuk, L. Ya. (2001). The effectiveness of social policy in market conditions: problems of

socialization of economic development: PhD thesis abstract. Lviv. (in Ukrainian)

3. Pohribna, V. L., & Volianska, O. V. (2014). Criteria for evaluating the effectiveness of social policy: from theory to practice. *Proceedings of the National University «Law Academy of Ukraine Yaroslav Mudry», 3*, 192-204. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_3_25. (in Ukrainian)

4. Bandura, I. S. (2016). Formation of state social policy in Ukraine: PhD thesis abstract. Kyiv. (in Ukrainian)

5. Makarova, O. V. (2015). *Social policy in Ukraine*. Kyiv: Instytut demografii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. (in Ukrainian)

6. Jarovaja, L. V. (2017). Human capital as a criterion for the effectiveness of modern social policy. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe, 2*, 68-72. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7322/Yarovaya%20SPACE%202017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (in Ukrainian)

7. Gerasimova, I. N. (2008). Trends in the development of the social sphere and the quality of life of the population in the modern economic system: PhD thesis abstract. Cheboksary. (in Russian)

8. Nyzhnyk, V. M. (2014). Advancing the effectiveness of social policy as an official of Ukraine's input to the EU. *Visnik of Khmelnytsky National University. Economics of Science, 5(1)*, 83-186. (in Ukrainian)

9. Miroshnychenko, T. Ye. (2012). Processes of modernization in the context of the formulation of effective social policy. Development strategy of Ukraine. *Economics, sociology, law, 1*, 158-161. (in Ukrainian)

10. Miakushko, N. (2017). Social policy in the information society. *International relations. Political Science Series, 17*. Retrieved from: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3340/3018. (in Ukrainian)

11. Antoniuk, V. P., & Shchetinina, L. V. (2019). Assessment and priorities of welfare of the population of Ukraine. *Demography and the social economy, 4(38)*, 71-85. doi: <https://doi.org/10.15407/dse2019.04.071>. (in Ukrainian)

12. Kryvokon, N. I. (2012). *Problems of social work and social policy in Ukraine*. Tutorial. Chernihiv State Technological University. (in Ukrainian)

13. Hansli, T. M. (1996). Social policy and social security in a market economy. Kyiv. (in Ukrainian)

14. Smith, A. M. J., Galloway, L., Jackman, L., Danson, M., & Whittam, G. (2019). Poverty, social exclusion and enterprise policy: A study of UK policies' effectiveness over 40 years. *International Journal of Entrepreneurship and Innovation, 20*, 107-118. doi: <https://doi.org/10.1177/1465750318809803>.

15. Kuypers, S., & Marx, I. (2019). The Truly Vulnerable: Integrating Wealth into the Measurement of Poverty and Social Policy Effectiveness. *Social Indicators Research, 142*, 131-147. doi: <https://doi.org/10.1007/s11205-018-1911-6>.

16. Leiser, M. S., & Wolter, S. C. (2017). Empirical Evidence on the Effectiveness of Social Public Procurement Policy: The Case of the Swiss Apprenticeship Training System. *Labour, 31(2)*, 204-222. doi: <https://doi.org/10.1111/labr.12089>.

17. Hu, L. R., He, S. J., Luo, Y., Su, S. L., Xin, J., & Weng, M. (2020). A social-media-based approach to assessing the effectiveness of equitable housing policy in mitigating education accessibility induced social inequalities in Shanghai, China. *Land Use Policy, 94*, 17. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104513>.

18. Yaremenko, O. O. (2005). The concept of creating a comprehensive mechanism for the formation and evaluation of the effectiveness of social policy in the period of transformation of Ukrainian society. *Ukrainian society, 5-6(10-11)*, 92-11. doi: <https://doi.org/10.15407/socium2005.05-06.092>. (in Ukrainian)

19. Yurchyk, H. M. (2020). Evaluating the effectiveness of national social policy in the context of EU realities. Innovative principles of human resources management: opportunities, challenges, priorities for achieving socio-economic security. Mishchuk, H. Yu. (Ed.). Rivne. (in Ukrainian)

20. State Statistics Service of Ukraine. (n.d.). Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 14.11.2020 р.

Стаття прийнята 25.11.2020 р.